

A RAJZ MÉDIUMA; A NAPÓRA ÁRNYÉKA

- Szűcs Attila

VAKFOLTOK ÉS ÁRNYÉKOK

című egyéni kiállítása

2022. 10. 26. – 2022. 11. 26.

ÚjMűhely Galéria, 2000 Szentendre, Fő tér 20.

A kiállítást megnyitotta: **Hornyik Sándor**

Abafáy-Deák Csillag

A rajz médiuma

Ami volt, az lesz újra, és ami történt, az történik megint: semmi sem új a nap alatt.

(Prédikátorok Könyve 1.9)

Szabadkezű rajzokat látni, és térdnyerésüket. Nagy István, Vajda Lajos, Ámos Imre, Barcsay Jenő, Kondor Béla rajzainak szellemi örökségét hordozzák. Szűcs Attila egyik előadásának is a mottóra utaló címet adta: *Minden megvolt / mielőtt meglelt volna.*

Szűcs Attila egyik interjújában a rajzzal kapcsolatban így fogalmazott: *Számomra a rajz nem vázlata valaminek, hanem önálló entitás, és csak abban a formában létezik. Nem készítek vázlatokat, az olyan, mintha a festés során kopiznám magam. Ezért, ha valamit megrajzolok, abból már nem lesz festmény. Amivel foglalkozom, az a természetéből adódóan kísérletező és keresgélő.*

A vakfolt a nem látó felület a szemben, amellyel nem érzékelünk. Itt lép ki a szemből a látás információját az agyba továbbító látóideg. Homályba, árnyékba vész a látás pontossága. Mégis, folyton az az érzésem, mintha az alkotó a vakfolttal is látna, ahogy a végtagját elvesztő ember is érez fájdalmat, fantomfájdalmat. Szűcs Attila a vakfolttal láttatja a homályt, az árnyékokat, a nem látható részleteket, amiket oda képzelünk, amivel kiegészítjük a rajz terét, a holt és légtüres teret és a holt időt, a részletek hiányát. A teljességet a részlet totálképe jelenti.

Nem vázlatokat látunk, még csak kísérleteket sem, hanem a valóság misztikumát, a misztikum valóságát. Időtlennek hatnak a rajzok, születésük a múltba ágyazódik, jelképük is időtlen. Ahogy az angyaloknak nincs neme, lényegtelen, hogy van-e vagy nincs, Szűcs Attila rajzainak időtlensége is indifferens, ennek ellenére a képeket konkrét dátum alapján azonosíthatjuk. Átmenetek vannak, térben és időben, az emberi létezésben. Átmenet a múltba, átmenet a jövőbe, mindegyikben ott a bizonytalanság, mert nincs helyes megoldás, pontosabban nincs egyetlen helyes megoldás. Megoldások vannak, érthetők és érthetetlenek, ésszel felfoghatók és csupán ésszel fel nem foghatók.

Az alkotások egyetlen attribútuma a pillanat. A létezés mindenkor varázslata, amely könnyen elillan, tovaszáll, emlék marad, emlékké válik. A létezés csodáit látjuk, torzan, kuszán, hiányosan, a teljesség ígézetét hordozzák, csak a teljesség elérhetetlen. Vágyunk rá, de ez a várakozás illúziókkal terhelt.

Rejtvényeket látunk, a nézőnek kell a rajzok rejtvényét megfejteni és értelmezni, dekódolni. A rajzmezők akusztikája fölerősített akusztika. Hangos verstöredékek. Apokrif képződmények. Tilosak és titkosak egyszerre, minden látszatuk ellenére azok. Női arcokat látunk, mintha a domborművek

lennének, térélményt hordoznak, a tér egészéből kiszakítva. Mondhatnám azt is, hogy kiteszítva a szemkufároknek. Önmagukba zártak, a végesség pillanata, a halál előtti játék, de játék.

Szűcs Attila figurái mi vagyunk, nézők, saját mozinkba kukkantuk be, saját csendünkbe hallgathatunk bele, ha a rajzokat nézzük. Önmagunkat láthatjuk, fedezhetjük fel. Még akkor is, ha a rajzok láttán önkéntelenül is Michelangelo, Rembrandt vagy Dürer jut eszünkbe, és látomásuk az emberről, az emberi arcról és kézről.

Keserü Ilona sírkövei jutnak eszembe, ahogy a balatonudvari temető sírköveit újrateemtette, és őrizte, folytatta a hagyományt. Szűcs Attila rajzaiban is ott a hagyomány, a virágmotívum, a rózsa és a tulipán kibomlásának motívuma, a női arc látványában teremti újjá a természet csodáját az alkotó. Áttételesen, áttetszőn, az elragadtatását sem tagadva teremti meg kapcsolatát a természettel, legyen szó emberi természetről vagy az embertől független világról. Nem választja el őket egymástól, hanem szerveségüket hangsúlyozza, önmaguk létét, amely megkérdőjelezhetetlen.

Hogy rajzaiban ott a halál pillanata, lehetősége, elkerülhetetlensége, tagadhatatlan. Nem a halál utáni pillanatokot látjuk, hanem a halál előttieket, a lehetőségeket, az elmozdulást, a reményt, hogy valami folytatható. Elég egy telefonhívás, egy jel (*Rajz*, 59,5x42 cm, szén, grafit papíron, 2022.07.28.), elég egy közös együttlét a kanapén (*Rajz*, 50x35 cm, szén, grafit papíron, 2021.10.19.). Az egyetlen színes mű ravatal is lehet (*Rajz*, 40x30 cm, szén, pasztell papíron, 2020.01.22.), tele virágokkal, tele étellel. Ki őrzi a halott személy arcát, tekintetét?

Van-e kijárat a labirintusból, nem tudni. A feliratot látjuk, a labirintust nem (*Rajz*, 42x42 cm, szén, grafit papíron, 2021.09.22.), egy férfi a kezében lévő exiSt feliratú táblára néz, most ébred tudatára, hogy mi vár rá, az S betű kicsúszik a szóból, más értelmet nyer a szöveg? Létezés vagy kijárat? Merre? Vagy felismeri az elkerülhetetlenben az élet groteskségét, és nevet rajta? Összeszorítja száját, összefonja kézfejét, majd meglátjuk (*Rajz*, 64x50 cm, szén, grafit, akril spray papíron, 2019.09.25.), még nincs vége.

A lélek ceruzavonalait látjuk, a határok elmosódnak, szigetszerű a rajz tere, amely a magány tere is. Kevesen értik úgy a magány képi nyelvét, mint Szűcs Attila. A virágot lépő és az aranyhajú lány meséjét gondolja tovább. A népmesét. Feltehetően nem királyi származásúak, hanem csak egyszerű kisemberek gyermekei, és lázadásuk visszafojtott, szimbolikus, de nem tagadható.

Ismétlődés és emlékezés toposzait is felfedezhetjük a rajzokban. Egy érintés pillanata, szomorúsága is belénk éghet (*Rajz*, 40x30 cm, szén, grafit papíron, 2021.11.29.), nem tudunk szabadulni tőle, végigfut rajtunk a remegés, mint a szél sodorta hullám a víz felszínén. A rajzok a múlt töredékeit idézik meg, amikor kezdetét veszi a múlt átírása, nem úgy és nem arra emlékszünk, ami valójában történt. Nem tudjuk, hogy mi történt, és hogyan történt valójában, de elmeséljük, mert muszáj beszélnünk róla, kibeszélni valamit. Akár egy tekintettel (*Rajz*, 40x30 cm, akril, szén, grafit papíron, 2021.06.21.), nyíltan és őszintén.

A rajzok formái illékonyak, lebegők, semmi sem biztos (*Rajz*, 27x40 cm, grafit, gessóval alapozott deszkán, 2015.01.05.), képernyőn tükröződik a jelen, amire nem vágyunk, amit szeretnénk elkerülni. Ez a rajz a be nem avatkozás rajza, nem vagyunk részesei a képernyőn látott térnek, világnak, ha mégis (*Rajz*, 40x30 cm, grafit papíron, 2020.07.10.), szenvedésünket letagadjuk, zuhannyal sem téríthetnek magunkhoz.

A rajzok időbeli utazások is, az emberi kíváncsiság lenyomatai. Milyenek vagyunk valójában, ha nem megszokott terünkben találjuk magunkat. Idegenné válunk mások és önmagunk számára is? Az idegenség gesztusait is látjuk, az ösztönös tiltakozását (*Rajz*, 40x30 cm, grafit papíron, 2021.04.07.).

Saját hajzuhatagába rejtőzik egy nő (*Rajz*, 29,5x21 cm, szén, pasztell papíron, 2021.11.07.), mintha nem létezne megváltás, csak félelem és szorongás.

Nem az elmúlás elkerülhetetlen, hanem a létezés maga, a létezés átmenetisége, az állandóság hiánya. A figurák a környezet darabjává válnak, ahogy egyik kavics a másik kavicsot idézi meg, a hasonlóságot, az egybeolvadást. Szűcs Attila nem puzzle-játékot játszik a nézőkkel, hanem az itt és mostba helyezi őket, kezdjenek magukkal valamit, bármit. Szintézis teremt a részletek világában, kapcsolatot a részletek között. Semmi sem véletlen, ha úgy tűnik is, csak körforgásról van szó.

Pereg a film (*Rajz*, 70x50 cm, kordbársony kárpit, akril, szén, grafit papíron, 2021.11.15.), látjuk a rajzon a fekete lyukat, mint átjárót, a téridő határfelületét, amin túli események már nincsenek hatással a megfigyelőre. Az eseményhorizont mögött elinduló fénysugarak soha nem lépik át az eseményhorizontot. A megfigyelő oldaláról rajta áthaladók pedig nem tudnak visszatérni. Vagy mégis? ...*ami történt, az történik megint.*

Kölüs Lajos

A napóra árnyéka

A rajz egész kultúránkat beszövi, ahova nézünk, rajz terem, a világ végtelen rajzterem.

(Nagy András – Rajzra magyar! Hitel, 2014 / 5. szám)

Tematikus kiállítást látunk, rajz követ rajzot. Nincs külön elnevezésük, *Rajz* – áll mindegyik képaláíráson. A rajzok feketék-fehérek, színnélküliek, rajtuk a létező és az elképzelt valóság olvad össze. A konkrét cím hiánya elkerüli a fogalomzavart, vagyis az olyan címadást, amely korlátozná a mű értelmezését, az egyén érzelmi függetlenségének, szabadságának a kinyilvánítását.

A konkrét cím hiánya mögött felsejlik annak képzelete, hogy a rajzok mint talált, eldobott tárgyak álljanak a néző előtt, vagyis véletlen metamorfózisok következményeként. Magánügyek? Inkább a pillanat és a látvány (intimitás) gyors egybeszövése, az azonnaliság formába öntése, telítve érzelmekkel, gondolatokkal. Az idő megváltozása, átalakulása. Az időélmény újdonsága, benne a mindennapok hordaléka, eseménye, jelensége, emléktöredéke és az emlék rekonstrukciója. Az alkotásokban ott az analitikus struktúra, a rendszer építő, formáló eleme, a gesztusjellegű hipnotikus forma, ideák nélkül.

Két alak egy tv-dobozba néz, kívülálló, a képernyőn üres kórházi ágyat látunk (*Rajz*, 27x40 cm, grafit, gessóval alapozott deszkán, 2015.01.05.). A tér és idő megkettőzése, de még a trauma tere csak idézet, párhuzam. Lehetnének ott is. Nincsenek ott. Egy másik rajz teszi konkréttá a látványt, a fekvő alak már nem kívül álló, traumatizált térben van, kezelés alatt áll, zuhanysugár zúdul a testére (*Rajz*, 40x30 cm, grafit papíron, 2020.07.10.)

Visszatérő motívum a megfigyelés, a rés, a nyílás, a doboz, akvárium, a szem, a síkból a térbe való mozgás, a feltűnés, a felbukkanás, a felmerülés. Az alvó nő (*Rajz*, 50x30 cm, akril, szén, grafit papíron, 2021.11.05.) kiszolgáltatott a nézői tekintetnek, védtelen. Az akvárium fölé hajló nő, hosszú hajzuhataggal (*Rajz*, 90x60,5 cm, akril spray, grafit, gesso alapozású papíron, 2021.01.18.) mintha keresne valamit.

A hajzuhatag hulláma, örvénye, mint a reneszánsz festményeken a fényzuhatag, örökké dől, a motívum több rajzon is megjelenik. Most a fény hullámtermészeteként, szürkén, feketén-fehéren.

Két nő fekszik a kanapén, hajukat a földre lógatják (*Rajz*, 50x35 cm, szén, grafit papíron, 2021.10.19.). Relaxálnak vagy plankingeznek?

A kimetszett tér törvényeinek helyét is látjuk, amely az átlátás hiányát hordozza. Szűcs Attila, mint egy filmrendező, superközeli plánt használ, egy arc részlettel vagy testrészlettel tölti be a képmezőt vagy a képmező egy részét. Világosság és sötétség szövődik egybe, a képelemek belső, titokzatos kapcsolatára irányítva a néző figyelmét, összetartoznak, elválaszthatatlanok egymástól.

A test részei közül a képzőművészetben a kéz, a kézfej a legtöbbet használt jel és jelkép, szakrális értelemben istent és jelenlétét hivatott kifejezni, de utal a szekularizált szférára, a politikai hatalomra is, az uralkodás szinonimájaként. Mindannyian Isten, a hatalom kezében vagyunk? Nem vagyunk mások, mint bábfigurák? Egy női arc fentről figyel a lenti pálcikaembereket (*Rajz*, 40x30 cm, szén, pasztell papíron, 2021.12.01.)

Kézfejek kapcsolódnak össze (*Rajz*, 42x29,7 cm, szén, grafit papíron, 2022.04.08.), minden eldöntetett. Vagy mégsem? Nyugalom telepedett a lélekre, a kézfejekre (*Rajz*, 40x140 cm, pasztell és akril spray, kordbársonnyal borított habtáblán, 2019.05.06.), lehet agresszió nélkül is élni? Semmi sem biztos. A kéztartás kettős iránya nem útjelző tábla (*Rajz*, 42x29,5 cm, akril, szén, grafit papíron, 2021.11.08.), sarkaiból fordult ki a világ.

Talányos mű az ismeretlen tárgy felett kezét összefogó figura (*Rajz*, 70x50 cm, szén, grafit papíron, 2022.03.10.). Mintha leszoritana valakit, vagy gyászol? Az érintés bensőséges pillanatát látjuk, egy női arcot megérint egy láthatatlan kéz (*Rajz*, 40x30 cm, szén, grafit papíron, 2021.11.29.). Festék vagy könny folyik? Netán filmszakadást látunk?

A nyiladozó értelem, egyben a virág, a természet megújulásának, a kozmikus idő világot irányító folyamatának szimbólumát hordozzák az arcok, a ráismerést, a ráébredés pillanatát, a fény, a világosság elfogadását. A nyílt tekintetű női arc bizalmat és alázatos engedelmességet sugároz (*Rajz*, 42x29,7 cm, szén, grafit papíron, 2022.01.12.). Rodin *Gondolkodójának* női változatát is láthatjuk (*Rajz*, 42x29,7 cm, szén, akril, grafit papíron, 2022.04.12.), napfogyatkozással egybekötve, a fény visszavonul, és valami határozatlan, fojtalan test foglalja el helyét.

Arcok bukkannak fel, a lehuny szem lehet ébredés előtti állapot, de lehet, hogy nem akarja látni azt, ami körötte van, inkább szemet huny. És magukban hordozzák, magukba rejtik az egzisztenciális bizonytalanságot, a hétköznapi élettől való elszakadást, az áthidalhatatlan távolságot. A dimenziók közötti utazások egy pontját, az átjárókat látjuk, az átjárók helyét, a fekete kört, gömböt vagy fekete ellipszist (*Rajz*, 98x145 cm, akril spray, digitális print, 2020.09.03.)

Nem tudjuk mindig felépíteni a rajz narratíváját, történetét, mert töredéket látunk, az esemény, szituáció, alak töredékét. Jelenünk és múltunk is töredékes, mint emlékeink is azok, hiába emlékszünk néha élesen, nem az egészet látjuk, csak egy kinagyított részletét. A világ rejtőzködik Szűcs Attila rajzain, ahogy a figurái, tárgyai, kezei is. Ez nem a szakralitás világa már, hanem a tudatunk ismeretlen tere, az ösztönök világa, érezzük, tudjuk, csak nem tudjuk elmondani, örökre bennünk marad, ahogy az emléktöredék is.

Szűcs Attila a látszatok világát teremti meg, újra és újra, a végtelenséget sejtetve, éreztetve. A hiányt, a sérülést, a be nem fejezettséget, mert minden félbemarad, úgy marad. *Vagyok, aki vagyok* – bibliai üzenetét járja körbe, ismétli. Remény és reménytelenség, tartás és megkövült mozdulat (az állandóság vágya, igénye) feszül egymásnak.

Szűcs Attila szubjektív rajzainak pszichológiai és szürreális hatása, dimenziója van. Metafizikai vonatkozásokról sem feledkezhetünk meg, a képtér dimenzióváltásairól. Itt is vagyok, ott is vagyok,

sehol sem vagyok. Vagyok és lenni akarok kettőssége adja képeinek sajátosságát, imaginárius határait.

Rajzain minden pillanat átmenet, fázis, készülődés, várakozás. Nincsenek egyértelmű határvonalak, réteges szerkezeteket látunk, a bentlét átmenetiségét, a kintlét idegenségét, ahogy a belső tér külsővé válik, illetve fordítva. Szimbiózis ez, a kiválás és a ki nem válás, az összetartozás pillanata, amikor a jelen és a múlt összekapcsolódik az átmenetiségben, és a pillanat küszöbbé válik, átléphetetlen küszöbbé. A néma beszédet halljuk, a kommunikációs zavart látjuk, egyben a kommunikáció hiányát, a közösségi kapcsolódás ellehetetlenülését.

Egy nő virágot helyez az asztalra, fekete korong uralja a kép terét (*Rajz*, 50x41,5 cm, grafit és korbárony papíron, 2022.07.01.) Marad a sejtés és sejtetés. Hiába a tudomány mindinkább fejlett eszköztára, a jelen, a jövő kísértet, szorongás, félelem formában létezik. Nem tudunk a valóságból kilépni, be vagyunk a héttoronyba zárva. Önmaguntól zárjuk el önmagunkat, másokat és a világot. Az átjáró, a kapu csak a képzeletben létezik, kvázi-alternatíva, gondolat-kísérlet. A remény elvesztése, hogy egy jobb világ felé haladunk, haladnánk.

A rajzok kompozíciós sajátossága, hogy – egyetlen kivételtől eltekintve – nem látjuk rajtuk a tűz színét. Kifakult, homályos, sötét terekre bukkanunk, igaz, hogy ily módon könnyebben léphetünk át a metafizikai térbe, a tapasztalaton túli világba. Mindez a jelen bizonytalanságára, egyben a jövő irrealitására is utal, a jövő vakfoltjára. A jelen kitakarja a jövőt, elrejt, mintha semmi köze nem lenne hozzá.

[ABAFÁY-DEÁK CSILLAG KÖLÜS LAJOS](#)